

УПУТСТВО ЗА ПИСАЊЕ ИЗВЕШТАЈА О ОЦЕНИ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ

Кандидаткиња: мр Марица Петровић

Социјална изопштеност младих у руралним заједницама

I ПОДАЦИ О КОМИСИЈИ
<p>1. Датум и орган који је именовао комисију: 11.05.2018. године, Наставно-научно веће Филозофског факултета у Новом Саду.</p> <p>2. Састав комисије са назнаком имена и презимена сваког члана, звања, назива уже научне области за коју је изабран у звање, датума избора у звање и назив факултета, установе у којој је члан комисије запослен: др Срђан Шљукић, редовни професор за ужу научну област Социологија, датум избора: 25.06.2015. године, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор др Дејан Јанковић, ванредни професор за ужу научну област Социологија, датум, избора: 22.12.2016. године, Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду, ментор др Јована Чикић, доцент за ужу научну област Социологија, датум, избора: 11.09.2014 године, Филозофски факултет, Универзитет у Новом Саду др Душан Мојић, ванредни професор за ужу научну област Социологија, датум, избора: 01.05.2014. године, Филозофски факултет, Универзитет у Београду</p>
II ПОДАЦИ О КАНДИДАТУ
<p>1. Име, име једног родитеља, презиме: Марица, Драги, Петровић (рођ. Миладиновић)</p> <p>2. Датум рођења, општина, република: 08.08.1978. године, Параћин, Република Србија</p> <p>3. Датум одбране, место и назив магистарске тезе: 05.07.2010. године, Пољопривредни факултет, Универзитет у Новом Саду, „Породични и друштвени положај старог сеоског становништва“</p> <p>4. Научна област из које је стечено академско звање магистра наука: Магистар пољопривредних наука – научна област Социологија</p>
III НАСЛОВ ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: <i>СОЦИЈАЛНА ИЗОПШТЕНОСТ МЛАДИХ У РУРАЛНИМ ЗАЈЕДНИЦАМА</i>
IV ПРЕГЛЕД ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: Навести кратак садржај са назнаком броја страна поглавља, слика, шема, графикона и сл.
<p>Докторска дисертација изложена је на 278 страница распоређених у 16 поглавља. Садржај поглавља структуриран је на следећи начин: Након уводних напомена (1-3), следи поглавље Метод истраживања (4-16). Треће поглавље Теоријски оквир истраживања (17-81) обухвата <i>Дефинисање концепта социјалне изопштености</i> (17-33); <i>Дефинисање концепта сиромаштва</i> (33-39); <i>Институционализација социјалне искључености и методе праћења у Србији и Европској унији</i> (40-52), садржи три поднасловa и <i>Млади као друштвена група</i> (53-81) које садржи два поднасловa. У четвртог поглављу представљена су Општа обележја младих обухваћених истраживањем (82-87). У петом поглављу Млади у селу и образовање (88-99) анализира се <i>Доступност образовања и образовни капитал младих у селу</i> (90-94) и <i>Образовне аспирације младих у селу</i> (95-99). Шесто поглавље 100-121 садржи анализе: <i>Млади у узорком обухваћеним селима који су у радном односу</i> (104-109) и <i>Млади у узорком обухваћеним селима који су незапослени</i> (110-121). У седмом поглављу Млади у селу и учествовање у пољопривредним пословима (122-133) анализира се <i>Радна активност младих на породичном пољопривредном газдинству и њихово интересовање за пољопривреду</i> (123-133).</p>

Осмо поглавље **Млади пољопривредници** (134 -143) обухвата *Профил младих пољопривредника* (134-136) и *Ставови о пољопривреди као делатности и професији* (137-143)

У деветом поглављу анализира се **Материјални положај младих из узорком обухваћених села** (144-160).

У десетом поглављу **Здравствено осигурање младих у селу и доступност здравствене заштите** (161-166).

Једанаесто поглавље је **Социјална партиципација и социјални капитал младих у селу** (167-189). У дванаестом поглављу анализира се **Самоперцепција и активизам младих у селу** (190 - 222).

Тринаесто поглавље обухвата **Кластер анализу** (223-226). У четрнаестом поглављу (227-241) представљен је **закључак** кандидаткиње.

Након овог поглавља следи списак **литературе** (242-254) који обухвата 167 библиографских јединица и 33 интернет извора. Последње поглавље представља **прилоге** (255-278) и садржи два прилога.

Дисертација садржи укупно 30 слика, 3 шеме, 49 графикона, 19 табела.

V ВРЕДНОВАЊЕ ПОЈЕДИНИХ ДЕЛОВА ДОКТОРСKE ДИСЕРТАЦИЈЕ:

Након уводних напомена у којима указује на социолошку актуелност проблема и значај и релевантност за социолошко проучавање, кандидаткиња мр Марица Петровић, у **другом поглављу** објашњава метод истраживања. Кандидаткиња указује на предмет и циљеве истраживања и наводи основне претпоставке истраживања којим се у дисертацији бави. Предмет истраживања дисертације је друштвена група младих из руралних заједница, односно, анализа особености живота младих у руралним подручјима и проблема са којима се сусрећу као чиниоцима њихове социјалне изопштености. Предмет истраживања проучаван је у контексту глобалних модернизацијских друштвених процеса и односа, уз уважавање локалних специфичности.

Основни циљ истраживања је утврђивање друштвеног положаја младих у локалним сеоским заједницама, али и глобалном друштву чије су та заједнице део, стицање увида у (не)постојање свести младих у селу о сопственом друштвеном положају, проблемима са којима се сусрећу као и могућностима за самоорганизовање и активизам у локалним сеоским заједницама. Специфични циљ истраживања је идентификација индикатора и објашњење условљености социјалне изопштености младих у руралним заједницама и објашњење њихове међусобне повезаности. Тиме се анализира социјална изопштеност која представља један од узрока, али и одраз друштвеног положаја младих у руралним заједницама. Под социјалном изопштеношћу подразумева се неједнак приступ институцијама и услугама и/или онемогућеност остварења социјалне партиципације у групи или заједници и остварење грађанских права.

У дисертацији се полази од неколико основних претпоставки. Полазна претпоставка је да млади у руралним заједницама имају ограничене шансе за остварење бројних животних потреба у свом окружењу што их ставља у неповољнију позицију у односу на младе из градских средина. Истовремено је то један од основних разлога због којих млади људи напуштају сеоске заједнице у којој су одрастали (немају услова да у свом окружењу адекватно задовоље животне потребе као што су образовање, здравствене услуге, комуналне услуге, приступ тржишту рада и могућност избора радног места, културне потребе и др.). Дакле, претпоставка је да је социјална изопштеност младих у селу резиденцијално условљена као и да утиче на њихове миграционе преференције.

Истраживање друштвеног положаја младих у руралним заједницама и димензија њихове социјалне изопштености обухвата теоријски и емпиријски део. Основу емпиријског дела истраживања чини полустандардизовани интервју са младима из руралних заједница на узорку од 500 испитаника, старости 18-29 година из 10 сеоских насеља на подручју АП Војводине. Социјална изопштеност обухвата материјалне и нематеријалне димензије. Сложена проблематика обухваћена је бројим индикаторима. Операционализација социјалне изопштености друштвене групе младих у селу, обухвата образовну, економску, породичну и културну димензију, здравствени и социјални систем, самоперцепцију и социјалну партиципацију. Свака од ових димензија укључује више индикатора. Интервјуи су обављени на основу упитника који представља ауторски допринос кандидаткиње.

Треће поглавље представља теоријски део истраживачког процеса проучавања младих из руралних заједница и њихове социјалне изопштености. Користећи релевантну литературу, на систематичан начин кандидаткиња презентује теорије и приступе које сматра релевантним за тему рада, при чему се један део односи на дефинисање проблема социјалне изопштености, а други на теоријско проучавање младих као специфичне друштвене групе. Кандидаткиња констатује да је концепт социјалне изопштености последњих деценија ушао у употребу, као и да се у вези са њим јављају одређене нејасноће око одређења и дефинисања. Проблем социјалне изопштености стекао је популарност у круговима креатора социјалне политике као покушај да се препознају, обухвате и реше нови облици депривираниости и ускраћености. Следећи теорије бројних аутора кандидаткиња наводи да је реч о концепту који се не своди само на сиромаштво и недостатак/недоступност ресурса, већ је знатно сложенији и шири појам јер допире до незадовољених просторних, психолошких, емоционалних потреба, због ускраћености која долази из друштвеног окружења и обухвата и материјалне и нематеријалне аспекте животног стандарда. Дакле, акценат на сиромаштву је дистрибутиван, док је у концепту социјалне изопштености релацијски.

Социјална изопштеност, такође, може бити активна или пасивна, намерна или да се дешава случајно и/или подразумевано, као резултат различитих облика сврсисходног понашања или једноставно незнања, као на пример, дискриминација која је нужно резултат намере да се особе третирају неједнако.

Кандидаткиња наглашава да се у проучавању социјалне изопштености у руралним подручјима мора водити рачуна о социокултурним, социоекономским, развојним, регионалним, локалним специфичностима и карактеристикама. У руралним срединама социјална изопштеност је посебно условљена и специфично се испољава. Може се говорити о изопштености читавих руралних простора и изопштености друштвених група и појединаца.

На основу бројних теоријских приступа социјалној изопштености кандидаткиња мр Марица Петровић у овом поглављу закључује да је у питању процес који је: мултидимензионалан; динамичан; који у себи садржи дистрибуцијску (расподела материјалних добара) и релацијску димензију (обухвата социјалне везе и односе); који се може односити на одсуство моћи, богатства, услуга, приступа институцијама, одсуство веза и односа; који се може читавати на тржишном, интеракцијском/комуникацијском, бирократском и нивоу

заједнице; чији се извори и исходи могу посматрати на нивоу појединаца и група, заједница, подручја и читавог друштва.

У теоријском проучавању младих, кандидаткиња наводи да међу теоретичарима постоји сагласност да младе (омладину), као посебну категорију становништва треба посматрати као друштвену групу. Друштвеном групом их чини повезаност сличним деловањем, положајем, интересима, потребама и вредностима, улогама које су им намењене, без обзира на њихову унутрашњу раслојеност која је одређена стратификацијом друштва у целини.

Кандидаткиња наводи теоријско становиште према којем се разликује синхронизовану и несинхронизовану младост које се разликује у начину, брзини, редоследу остваривања одраслих социјалних улога те да се према одређеним ауторима у западним друштвима младост може да бира па је и њено продужавање ствар избора, док је у српском друштву несинхронизована младост ствар принуде, односно да је код нас феномен продужене младости изнуђен.

Кандидаткиња наглашава да се млади као друштвена група почињу идентификовати продуженим уласком у свет одраслости чему је допринела институционализација школства и почетак епохе индустријског друштва, индустријализација и омасовљење образовања.

Младе као друштвену групу карактерише специфичан радни, економски и политички положај и улоге које су најчешће социјално и економски зависне, односно, подређене. Притом кандидаткиња наглашава да су млади у савременом друштву под притиском императива индивидуализације. У осврту на Бекову теорију индивидуализације, која је према овом аутору, поред ризичног друштва и космополитизације, особеност савременог друштва, кандидаткиња наводи да су одређена истраживања младих у европским руралним подручјима показала да индивидуализација није процес који иде равном путањом, већ се напротив креће се по разним путањама, различито траје, у зависности од локације (у смислу урбано-рурално), родној и класној припадности, занимања итд. Из овог разлога, неким пружа више могућности, а на друге врши притисак и има различиту важност у различитим контекстима и под великим је утицајем фактора културе.

Почев од **четвртог поглавља** кандидаткиња анализира резултате самосталног емпиријског истраживања. Креће од општих обележја младих обухваћених истраживањем. Овде је дата основна слика социоекономских обележја испитаника и једног дела друштвеног контекста у којем је обављено истраживање.

У **петом поглављу**, кандидаткиња се бави анализом проблема образовања младих људи. Наглашава да је образовање и даље један од најзначајнијих и најсигурнијих канала друштвене покретљивости, али такође и узрок социјалне изопштености уколико није адекватно. Са рурално социолошког становишта значајно је истраживање приступа квалитетном образовању, а затим и могућности образовања да пружи адекватна и корисна знања која су у складу са захтевима тржишта рада. Кандидаткиња наглашава да се у савременим друштвима пред младе људе стављају све сложенији захтеви, односно, расту очекивања од високог образовања, све је неизвеснији однос образовања и запошљавања, расту нестандартни облици запошљавања те је значај образовања са једне стране све већи, али са друге и потпуно противуречан јер није у стању да пружи сигурност и предвидивост.

Један од веома значајних индикатора социјалне изопштености јесте проблем незапослености којим се кандидаткиња мр Марица Петровић бави у **шестом поглављу**. Незапосленост је један од највећих проблема младих у савременом српском друштву. То није само проблем економске природе који се огледа у недостатку прихода, већ је реч о много већем и дубљем социјалном проблему. Незапосленост директно утиче на увећање ризика од социјалне изопштености младих, посебно у случајевима дугорочне незапослености. Такође, незапослености се додатно компликује лични статус, посебно уколико се и породица издржаваоца (најчешће, родитеља) налази у тешкој материјалној ситуацији. Уједно, негативни ефекти незапослености се не одражавају само на незапосленог појединца, већ и на његово друштвено окружење, али и друштво у целини.

Питањем односа младих према пољопривреди и пољопривредним пословима, као и анализом младих пољопривредника, кандидаткиња се бави у **седмом и осмом поглављу**. Кандидаткиња наглашава да се у анализи социјалне изопштености младих из руралних заједница мора обратити пажња на младе који се баве или су заинтересовани за пољопривреду. Од тих младих људи у највећој мери зависи будућност пољопривреде и локалних заједница. Без њиховог активног ангажовања савремено село нема могућности да опстане и да се развија. Узевши у обзир улогу пољопривреде у руралном развоју, у оквиру којег се пољопривреда види као механизам за интеграцију економских, еколошких и социјалних циљева развоја, највећи потенцијал за развој локалне заједнице је управо у младим пољопривредницима.

У **деветом поглављу** анализира се материјални положај младих из узорком обухваћених села. Анализира се њихова финансијска и стамбена (не)самосталност, приходи и расходи, материјалне могућности, као и лична имовина.

Десето поглавље бави се здравственим осигурањем младих у селу, као и доступности здравствене заштите кроз анализу здравственог стања и здравствених навика младих људи са којима је обављено истраживање, разлога у случајевима непостојања адекватног лечења и доступности лекара у истраживаним руралним заједницама.

У **једанаестом поглављу** кандидаткиња, пратећи најзначајнија теоријска становишта појединих аутора,

утврђује значај и везу социјалног капитала и социјалне партиципације за процесе социјалног укључивања, правећи дистинкцију са налазима властитог истраживања. Кандидаткиња овај проблем операционализује путем поседовања докумената, чланства и активности у одређеним удружењима, испитивања (не)поверења у друге људе, искустава дискриминације, ставовима према браку, родитељству и животу у заједници као и начина коришћења слободног времена и информисања.

У **дванаестом поглављу** кандидаткиња се бави проучавањем самоперцепције и социјалног активизма младих, кроз анализу афективних доживљаја, уверења везаних за однос према себи и свом окружењу, оцену будућности глобалног друштва, оцену властите будућности, испитивање миграционих преференција, оцену положаја младих на селу насупрот младих у граду, перцепције највећих проблема младих на селу, спремност на лично ангажовање у решавању проблема и предлоге за решавање проблема младих из руралних заједница.

Тринаесто поглавље представља резултате спроведене кластер анализе. Кластер анализа извршена је са намером да се села обухваћена узорком расподеле у одређене групе/кластере с обзиром на израженост ризика од социјалне изопштености. Анализом су се издвојила три кластера. Кандидаткиња на основу анализе добијених резултата закључује да је у утврђивању ризика од социјалне изопштености пресудна радна активност младих људи, односно не/запосленост, као и дужина незапослености и преференције пресељења због радног места, чиме се потврђује да је не/могућност запослења највећи предиктор социјалне изопштености, а да запослење представља фактор миграционе стабилности младих. Највеће миграционе преференције показала је група у којој преовлађује студентска популација, а на коју затворена сеоска средина често врши социјални притисак и спутава је.

Своје закључке кандидаткиња износи у **четрнаестом поглављу**. Кандидаткиња своје закључке износи систематично, према одређеним показатељима социјалне изопштености које је означила као кључне у ауторском емпиријском истраживању.

Литература коју је кандидаткиња користила (на српском и енглеском језику) је бројна, разноврсна и у потпуности релевантна.

Прилози садрже упитник које је коришћен у спровођењу емпиријског истраживања и представља ауторски допринос кандидаткиње. Сложеност и обимност упитника указује на умешност у операционализацији проблема и добро познавање проблематике. Прилози такође садрже и списак табела, графикана и слика приложених у докторској дисертацији.

VI Списак научних и стручних радова који су објављени или прихваћени за објављивање на основу резултата истраживања у оквиру рада на докторској дисертацији

уз напомену:

Таксативно навести називе радова, где и када су објављени. У случају радова прихваћених за објављивање, таксативно навести називе радова, где и када ће бити објављени и приложити потврду о томе.

Čikić, J., Petrović, Marica. 2015. *Rural Families and Households in Post-Socialist Transition: Serbian Experience*. Eastern European Countryside. 21/2015. Nicolaus Copernicus University Press. Poland. P.35-62. ISSN: 1232-885, DOI: 10.1515/eec-2015-0003 **M23 (4.0)**

Чикић, Јована, Петровић, Марица. 2010. *Women as a factor of urban agriculture development*. Економика пољопривреде (тематски број). Vol. LVII, SB/SI -2. Београд: Друштво аграрних економиста Балкана, Институт за економику пољопривреде, Академија економских наука Букурешт. стр. 449-455. ISSN 0352-3462, UDC: 305-055.2:631.11.11 (497.11), **M24(4.0)**

Чикић Јована, Петровић, Марица, Петровић Живојин. 2011. *Жене у селу и развој предузетништва*. Економика пољопривреде (специјални број). Vol. 58, SB/SI – 1(1-368). Београд: Друштво аграрних економиста Балкана, Институт за економику пољопривреде, Академија економских наука Букурешт. стр. 223-230. ISSN: 0352-3462, UDC: 338.43:63, UDK: 316.334.55-0552:005.961, **M24(4.0)**

Jovana, Čikić; Marica Petrović. 2012. *Women and youth in sustainable agricultural and rural development*. In: Cvijanović, Drago; Jonel Subić, Andrei Jean Vasile (eds.) *Sustainable Agriculture and Rural Development in Terms of the Republic of Serbia Strategic Goals Realization within the Danube Region - Preservation of Rural Values*. Belgrade: Institute of Agricultural Economics. Pp. 343-360. ISBN 978-86-6269-018-0. UDK 631(4-924.5)(082) 338.434(082) 502.131.1(082) 330.15(082) 504:33(082), **M14 (4.0)**

Čikić, J., Petrović, Marica, Đurđev, B. 2015. *Diffusion of Knowledge and Rural Tourism Development – Example of Vojvodina*. Economics of Agriculture. Vol. 62, No 1 (1-284). Belgrade: The Balkan Scientific Association of Agrarian Economics, Institute of Agricultural Economics, Academy of Economics Studies Bucharest. p.123-139. ISSN: 0352-3462, UDC: 338.43:63, UDC: 338.48-44(1-22):659.235(497.113) **M24 (4.0)**

Čikić, Jovana, **Marica Petrović**. 2014. *Educational Capital as (un)Limited Capital in Rural Development*. In: Cvijanović, D., J. Subić, A. J. Vasile (eds.) *Sustainable Agriculture and Rural Development in Terms of the Republic of Serbia Strategic Goals Realization Within the Danube Region - Rural Development and (Un)Limited Resources*. Institute for Agricultural Economics: Belgrade. p.751-776. ISBN 978-86-6269-036-4, COBISS.SR-ID 207592972. **M33 (1.0)**

Petrović, Marica. 2015. *To be a Farmer or Unemployed-Dilemma of the Rural Youth*. In: Cvijanović, D., J. Subić, A. J. Vasile (eds.) *Sustainable Agriculture and Rural Development in Terms of the Republic of Serbia Strategic Goals Realization Within the Danube Region*. Institute for Agricultural Economics: Belgrade. 10.-11. 12. 2015. Srbija. p. 413-428. ISBN: 978-86-6269-046-3, UDC: 338.43(292.455)(082)(0.034.2) 005:63(082)(0.034.2) 338.43:502.131.1(082)(0.034.0) 502.131.1:631(082)(0.034.2) **M33 (1.0)**

Petrović, M., Čikić, J. 2018. *Work status and work strategies of rural youth*. In: Subić J., Kuzman, B., A. J. Vasile (eds.) *Sustainable Agriculture and Rural Development in Terms of the Republic of Serbia Strategic Goals Realization Within the Danube Region – Support programs for the improvement of agriculture and rural development*. Institute for Agricultural Economics: Belgrade. P.p. 370-385. ISBN 978-86-6269-061-6. UDC: 631(082) 338.434(497)(082) 502.131.1(082) 338.23:631(082) **M33 (1.0)**

VII ZAKЉUČICI OДНОСНО РЕЗУЛТАТИ ИСТРАЖИВАЊА

Резултати истраживања кандидаткиње мр Марица Петровић показују да на ризик од социјалне изопштености младих у руралним подручјима највише утичу образовање, незапосленост, породични ресурси, материјална депривација, незадовољство и ниска социјална партиципација. Потврђено је да образовне структуре утичу на репродукцију неједнакости и акумулацију културног капитала. Материјални положај породице испитаника показао се статистички значајним за доношење одлуке о образовању, односно, добијени резултати потврђују да образовне структуре младих зависе од социоекономског капитала породице, односно, да нижи материјални статус носи веће предиспозиције за социјалну изопштеност.

Изражена је узлазна образовна покретљивост између испитаника и њихових родитеља, нарочито у односу на мајке испитаника. Испитаници са већим степеном образовања у највећем броју случајева имају и родитеље боље образовне структуре, чиме се потврђује значај утицаја културног капитала родитеља на одлуке младих везане за образовање, односно, да деца родитеља нижег образовног статуса имају веће предиспозиције за социјалну изопштеност.

Резултати истраживања показују да испитаници као највећи проблем младих људи у локалним сеоским заједницама перципирају немогућност запослења, на другом месту проблем неусловности за реализацију друштвеног живота, а на трећем, проблем безвољности, неамбициозности и незаинтересованости младих. Незапослени из узорком обухваћених села имају повећан ризик од социјалног искључивања с обзиром на то да су у највећем броју случајева незапослени дуже од две године. Постоји статистички значајна и јака веза између радне активности и прихода чиме је потврђено да незапосленост директно утиче на повећање финансијског сиромаштва, односно материјалне депривације што утиче на повећање ризика од социјалне искључености. Резултати истраживања су показали да незапосленост, нарочито дуготрајна, утиче на промену афективних доживљаја стварности, аномичност, алијенацију и смањену потребу за самоактуализацијом.

Највећи број младих са којима је обављено истраживање живи са родитељима. Живот у заједници са родитељима одређују године (они из најстарије старосне категорије су најсамосталнији у овом смислу), пол (са родитељима живи више мушкараца), брачно стање (више је неожењених/неудатих, иако је високо учешће и оних који су у браку), радни статус (већина оних који више не станују са родитељима је запослено). Дакле, са родитељима најчешће живе млађи, неожењени, незапослени мушкарци, па се може закључити да је живот са родитељима пре израз присиле или нужде него избора.

Истраживање је показало да већина младих људи себе сматра немоћним да утиче на промене у свом окружењу, односно, директно изражава негативне емоције и уверења везана за однос према себи и према окружењу (немоћ, беспомоћност, помањкање смисла, аномичност, изолованост). Своју немогућност да утичу на промену света око себе, испитаници углавном перципирају у односу на остатак друштва, тачније, сматрају да их друштвено окружење, не само локално, већ и глобално, онемогућава да сами својим деловањем имају могућности да нешто промене. Дакле, код младих испитаника одређени аспекти алијенације нису настали из односа према себи, већ првенствено из односа према окружењу. Они који сматрају да делањем могу да утичу на промене у непосредном окружењу, своје могућности за друштвеним делањем виде у унутрашњој снази, односно, сматрају да им њихове личне особине дају снагу за промене, без обзира на препреке у друштвеној средини. Више самопоуздања у могућност властитог утицаја на окружење показали су мушкарци. Такође, најмање утицајним се сматрају најмлађи и најстарији испитаници женског пола. Најмлађе сматрају да због својих година немају још капацитета, прилике, канале за утицај, а најстарије

су обесхрабрене.

Кандидаткиња код младих са којима је обавила истраживање уочава спремност на миграције према урбаним средиштима. Младим људима у њиховим локалним заједницама смета малограђанштина, примитивизам и менталитет људи. Већина испитаника је становишта да је положај младих у селу лошији од друштвеног положаја који имају млади у граду. Сматрају да млади у руралним заједницама имају мање могућности у свакодневном животу, мање могућности за запослење и лошије услове за реализацију друштвеног живота. У највећем броју случајева нису задовољни тиме како друштво решава проблеме младих људи на селу. Међутим, ма колико били незадовољни тренутним стањем и решавањем питања младих у друштву, испитаници нису показали велику спремност за социјални активизам и партиципацију у решавању проблема што и јесте једна од последица социјалне изопштености. Показало се да су испитаници са вишим степеном образовања спремнији на друштвени ангажман. Сматрају да би боља могућност запослења, као и стимулисање пољопривреде и обезбеђивање бољих услова живота у сеоским заједницама, утицало на смањење одласка младих из села у градове.

Кандидаткиња мр Марица Петровић у анализи резултата истраживања, у свим кључним показатељима социјалне изопштености утврђује статистике значајне и јаке везе са сеоским насељима/пребивалиштем испитаника чиме потврђује резиденцијалну условљеност социјалне изопштености. Притом се показало да је економска развијеност општине којој сеоско насеље припада и његов територијални положај значајнији него величина насеља.

VIII ОЦЕНА НАЧИНА ПРИКАЗА И ТУМАЧЕЊА РЕЗУЛТАТА ИСТРАЖИВАЊА

НАПОМЕНА: Експлицитно навести позитивну или негативну оцену начина приказа и тумачења резултата истраживања.

Приказ и тумачење резултата истраживања у овој докторској дисертацији изведени су на адекватан начин, на основу добро постављених и образложених претпоставки, предмета и циљева истраживања. Посебан значај имају квалитативна и статистичка анализа података и коришћење изворних искуствених обавештења до којих се дошло на основу изведеног обимног теренског истраживања. У приказу, тумачењу и објашњењу резултата до којих је кандидаткиња дошла коришћена су адекватна теоријска и методолошка знања. Дакле, комисија даје позитивну оцену приказа и тумачења резултата истраживања који у потпуности задовољавају критеријуме једне докторске дисертације.

<p>IX КОНАЧНА ОЦЕНА ДОКТОРСКЕ ДИСЕРТАЦИЈЕ: НАПОМЕНА: Експлицитно навести да ли дисертација јесте или није написана у складу са наведеним образложењем, као и да ли она садржи или не садржи све битне елементе. Дати јасне, прецизне и концизне одговоре на 3. и 4. питање.</p>
<p>1. Да ли је дисертација написана у складу са образложењем наведеним у пријави теме: Докторска дисертација <i>Социјална изопштеност младих у руралним заједницама</i> кандидаткиње мр Марице Петровић написана је у складу са образложењем наведеним у пријави теме.</p>
<p>2. Да ли дисертација садржи све битне елементе: Дисертација садржи све битне елементе неопходне у оваквој врсти рада.</p>
<p>3. По чему је дисертација оригиналан допринос науци Ова дисертација представља оригиналан допринос науци јер се на темељан начин бави проблемима који до сада нису довољно истражени у српској социологији села. Посебан допринос је и у томе што своје закључке темељи на резултатима самосталног емпиријског истраживања. Резултати истраживања ове докторске дисертације значајно проширују постојећа научна знања о друштвеној групи младих руралних подручја, посебно о њиховој социјалној изопштености. Методолошки допринос огледа се у успешном самосталном креирању адекватног инструмента, упитника, на основу којег је кандидаткиња обавила властито теренско истраживање. Изузетно сложеној проблематици социјалне изопштености приступила је систематично те је обављена адекватна појмовна операционализација, прикупљена изузетно богата емпиријска грађа, а подаци обрађени квалитативно и статистички.</p>
<p>4. Недостаци дисертације и њихов утицај на резултат истраживања: У овој дисертацији нису уочени недостаци који би битно утицали на резултате истраживања.</p>
<p>X ПРЕДЛОГ: На основу укупне оцене дисертације, комисија предлаже: Да се докторска дисертација <i>Социјална изопштеност младих у руралним заједницама</i> прихвати, а кандидату мр Марици Петровић одобри јавна одбрана докторске дисертације.</p>

Нови Сад, 04.06.2018. год.

ПОТПИСИ ЧЛАНОВА КОМИСИЈЕ:

др Срђан Шљукић, редовни професор за ужу научну област *Социологија*, Филозофски факултет у Новом Саду, ментор

др Дејан Јанковић, ванредни професор за научну област *Социологија*, Пољопривредни факултет у Новом Саду, ментор

др Јована Чикић, доцент за научну област *Социологија*, Филозофски факултет у Новом Саду

др Душан Мојић, ванредни професор за научну област *Социологија*, Филозофски факултет у Београду

НАПОМЕНА: Члан комисије који не жели да потпише извештај јер се не слаже са мишљењем већине чланова комисије, дужан је да унесе у извештај образложење, односно разлоге због којих не жели да потпише извештај.